

במלחמה, רק השכוי הוא

מטורף

„האוייב הוא כל מי שמנסה להרוג אותך, ולא חשוב באיזה צד הוא נלחם. וזה כולל גם את המפקד שלך, אם הוא שולח אותך אל המוות. ככל שתזכור זאת יותר, יש לך סיכוי לחיות יותר.”

זאת הגישה המודרנית לסרטי-מלחמה. זה גם המוטו של „מילכוד 22”, הפצצה האנטי-מלחמתית של מייק ניקולס, לפי רבי-מכר באותו השם של ג'וזף הלר, שבאה לשים קץ, אחת ולתמיד, לאגדות הגבורה של הוליווד, החל ב„איבו ג'ימה” ועד ל„12 הנועזים”.

הסרט „מילכוד 22” עומד להיות מוצג בארץ ויגרום לזעזוע. למה?

איש, כל זמן שאני במשרד. וזה כולל אותך. ברור, סמל? „כן המפקד. ומה אומר לאנשים שיבואו לראות אותך?” „תגיד להם שאני עסוק, ועליהם להמתין.” „עד מתי, המפקד?” „עד אשר אעזוב את המקום.” „ומה אעשה אחתם אחר-כך?” „לא איכפת לי. אתה יכול להכניס אותם לחדר, אחרי שאלך.”

שיחידתו תהיה המצטיינת בחזית. לכן הוא מעלה בכל יום את מיכסת הגיחות הדרושה לפני קבלת הופשה. יחידתו תהיה הלוחמת ביותר בחזית. אלוף-מישנה קאתקארט יגיע לשיבה טובה, אם לא יתקעו בו סכין בגב לפני כן.

„אז איך אתה יודע שהם לא מנסים לרצוח אותי?” על זה אין כבר תשובה. כולם אומרים שיוסאריאן משוגע, אבל הוא יודע מעל לכל ספק, כי הוא האיש השפוי היחיד במקום. הוא מפחד מן המלחמה.

מלחמת העולם השנייה. בסיס חיל-האוויר האמריקאי באיטליה. מטוסים יוצאים מדי יום ביומו להפציץ את ה-אוייב. גיבורים עטורי שריון לבן נלחמים בכוחות האופל, בלי פחד בליבם, אמיצים ונועזים, נכונים תמיד, מוכנים לשפוך את טיפת הדם האחרונה שלהם למען ה„מטרה”.

סגן מילו מיינדבנדר אוהב את המלחמה. בעצם, צריך היה לומר שהמלחמה אינה מפריעה לו. יש לו עסקים יותר חשובים. הוא צריך לקנות ביצים במאלטה, בשלושה סנט, ולמכור אותם לאנשי היחידה בחמישה. הוא מחליף את מיצנחני

סגן נייטלי אינו מפחד. הוא בן למש"פחה אמריקאית טובה ואמידה. הוא מאמין בארצו ובמולדתו. הוא בחור סימפטי, וקצת תמים, שהתאהב בזונה איטלקיה והחליט לשאת אותה לאשה

האמנם? „דוקטור, אתה חייב לקרוע אותי.” „לא בא בחשבון.” „אתה לא יכול לקרוע אדם משוגע?” „וודאי שאני יכול: החוק אומר שאני חייב לקרוע משוגעים!”

מייג'ור בורח דרך החלון

ורביסון מייג'ור ממהר לצאת דרך החלון. כל זה יכול היה להיות מצחיק עד דמעות, אילולא היה זה כה מזוויע. ואנשי שים אשר קראו לראשונה את ספרו של ג'וזף הלר מילכוד 22, לפני כתשע שנים, לא ידעו בעצמם, אם לבכות או לצחוק. כי ספר זה מנוגד לכל ספרות-המלחמה, הנהוגת להעלות על-גיס מעשי גבורה עילאיים, ומיבצעים צבאיים מופלאים. הלר, לעומת זאת, צייר את דמותה של יחידת חיל-האוויר האמריקאית באיטליה, בצבעים שונים לגמרי. הגיבורים הם מטורפים, הצבא הוא מנגנון אווילי, החוק הוא מעשה שטנים, הכופה על אדם ללכת לקראת מוות בטוח, והמלחמה כולה הוא מחזה אבסורדי, שאיש אינו מבין את פשרו. דוגמה? פקודת מיבצע הגיונית מעין זו: „תפקידכם היום הוא לצאת ולהפציץ את העיר פרארה. תשארו, מדוע פרארה? אין זאת עיר תעשייה, אין לה חשיבות איסטרטגית, אין בה שום יחידות של האוייב. לכן אנו מפציצים אותה.”

המשי בכוחה ממצרים, וכשהוא אינו מוצא קונים לכותנה, הוא מאכיל בה את החיילים והכל ברווח נאות. מילו מארגן בתיזונות, מפציץ אפילו את בסיסו שלו, אם זה משתלם מבחינה עיסקית. והכל בהסכמת אלוף-מישנה קאתקארט. אם יש רווח, למה לא? הרי מילו הקים סינדיקאט, בו שותפים כל אנשי היחידה. והסיסמה: „מה שטוב למילו, טוב לסינדיקאט.” וסגן מיינדבנדר מחלק מניות בסינדיקאט, ושומר לעצמו את הכסף. בתנאים כאלה, מובן שאין לו פנאי להתעסק במלחמה.

האסון של רביסון מייג'ור, הוא ששמו באמת מייג'ור, וזאת הסיבה היחידה שבגללה הוענקה לו הדרגה של מייג'ור. מייג'ור אינו יודע מה לעשות עם הדרגה או התפקיד. „סמל, מהיום והלאה איני רוצה לראות

* מידי אורטון ולס, בתפקיד גנרל.

החייל שלא יהיה בן 20

ולהביאה להוריו, בינתיים, הוא נלחם בעוז וחושב באמונה טהורה: „אמריקה היא המדינה החזקה והמשג"שגת בעולם, ואין לוחם שישווה ללוחם האמריקאי.” ישיש איטלקי מתבונן בו בספקנות ושואל: „בן כמה אתה, ילד?” „תשע-עשרה. בחודש ינואר, אהיה בן עשרים.” „אם תחיה עד אז.” נייטלי לא היה בן עשרים.

„אבל אני משוגע. תשאל את כולם!” „הם משוגעים.” „אז למה אתה לא מקרע אותם?” „משום שלא ביקשו.” „ואילו היו מבקשים, היית מקרע אותם?” „מה פתאום? אילו ביקשו, סימן שאני נם משוגעים כלל, ואז אין כל סיבה לקרע קע אותם.” זהו „מילכוד-22”, המלכודת בחוקה הצבאית, הדואגת לכך שחיילים יהיו גיבורים, גם אם אין להם חשק לכך.

סרן יוסאריאן מפחד. 50 פעם כבר השליך ממטוסו כל מיני פצצות על כל מיני אוייבים שלא ראה מעולם, ובכל פעם הוא מפחד יותר. כולם אומרים שהוא משוגע, משום שהוא מאמין כי הכל קשרו יחד קשר לרצחו נפש. „מי בדיוק מנסה לרצוח אותך?” „כל אחד מהם.” „כל אחד ממני?” „מי אתה חושב?” „אין לי מושג.”